

Sobre el teatre popular

Josep Maria de Sagarra

JOSEP MARIA DE SAGARRA, «Sobre el teatre popular», *Mirador*, núm. 371, 22 de març de 1936.

Un senyor que digui: vaig a fer, vaig a finançar, vaig a representar «teatre popular», és un senyor que jo no he entès mai ben bé el que vol dir. I que consti que si aquest senyor s'expressés d'altra manera i digués, per exemple: «Jo vaig a fer un espectacle l'ingrés al qual serà gratuït, o costarà un preu ínfim de moneda» o «jo donaré unes representacions en tal teatre, a les quals representacions hi podran anar totes les dones que criïn infants, i mentre dura la representació tindrà unes mainaderes disposades a tenir cura de la canalla, i a més a més als que no mamin, se'ls servirà una xocolata de primera i a totes les persones que assisteixin a l'espectacle se'ls donarà un tiquet canviable per uns pantalons en bon estat, un quilo d'arròs o una bomba de can Jorba», si aquest senyor em parlava així, jo li diria: «Entesos, vostè realment es proposa fer unes representacions de teatre popular». Però és que quan es parla d'aquesta mena de teatre, l'adjectiu popular no es refereix a la part econòmica de l'espectacle, sinó a la part literària. I en aquest cas, que és el corrent, és quan jo literalment m'hi perdo. Quan em diuen «això és una comèdia popular», o «això és gènere popular», no sé si es riuen de mi o si es riuen del poble. Perquè de teatre *popular* no n'hi ha. De teatre només n'hi ha de dues menes, bo i dolent. Com no hi ha gallina popular, ni arròs popular, ni llonganissa popular. Encara és més: jo no puc concebre un teatre de debò que no sigui popularíssim.

Popularíssim era el teatre grec, com els misteris medievals que es celebraven en les esglésies i en les places dels pobles, com els actuals oficis pomposos de Setmana Santa; popularíssim és el bon teatre anglès del temps d'Isabel, i popularíssim l'excel·lent teatre espanyol del temps dels Àustries, com és popularíssim el teatre de Molière. I és popularíssim perquè és de tothom i emociona tothom, els potentats i els proletaris, els grans doctors i els analfabets.

Quan jo vivia a Berlín, havia anat moltes vegades a un autèntic teatre popular, que es deia *Volksbühne* (escena del poble), perquè els preus eren baratíssims, i allí no s'hi representava infraliteratura suburbial, sinó les grans obres de totes les èpoques, consagrades per la més rígida exigència.

Quan aquí es parla de teatre popular, no es vol dir res de tot això. Es parla en general d'una literatura que no pot ésser popular de cap manera, per la senzilla raó que és dolenta: es parla d'un teatre que no pot ésser popular, perquè no és teatre. Són coses que si voleu fan fum i fan soroll de teatre, però en realitat només són això: fum i soroll, i encara desagradables.

De la mateixa manera que jo no em fio dels autors que diuen: «Aquesta comèdia que escric només la podran entendre les persones refinades com jo», o «només va dirigida a les senyores que han entrat a la menopausa», o «jo escric exclusivament pels senyors que tenen un capital superior a tres milions de pessetes, perquè els que tenen un cèntim menys no em poden entendre»; de la mateixa manera, dic, que no em fio d'aquests autors, tampoc no em fio d'aquells que diuen: «jo només escric pel poble; ja sé que els intel·lectuals em rebentaran l'obra, però el poble, m'enteneu, el poble de debò quedarà satisfet com un gos amb un os».

Per mi tan ximples són els uns com els altres. Hi ha autor que es pensa que ha escrit una obra sublim; la dona a un públic popular i no l'entén, o s'hi avorreix o la xiula. No us càpiga cap dubte, és que l'obra és pèssima. Hi ha autor que escriu una obra literàriament infame, però amb un cert soroll de teatre, amb una certa traça i una especial murrieria que fascinen i distreuen positivament un públic diguem-ne popular, per no dir-ne heterogeni, i l'autor es pensa que és realment bo, perquè sap fer «teatre popular». El que ha passat és que el públic és d'una gran bona fe, ha acceptat el soroll com a una cosa positiva. Si a més a més de soroll, l'autor li hagués donat teatre autèntic, no hi ha dubte que la satisfacció del públic hauria estat encara més intensa.

El que passa és que, desgraciadament, en el nostre país hi ha una gran massa neutra (de rics i pobres) que pateix una incultura grisa i una manca de sensibilitat cròniques. Aquesta massa es deixa arrossegar gregàriament pels explotadors d'aquesta literatura i d'aquest teatre que, per ennoblir-los una mica, en diuen popular. És evident que

aquesta massa acceptaria de més bon grat obres de qualitat superior, però es veu que aquestes obres costen de reeixir, perquè hi ha autors intel·ligents, que no saben o no volen posar-se al nivell modest, aquest nivell modest que altres autors més hàbils teatralment, però de nul·la solvència literària, tenen tan ben mesurat per aconseguir l'èxit.

I passa encara amb l'anomenat *teatre popular* un cas més paradoxal i més absurd que el que passa amb el *teatre selecte*. I que consti que això de *teatre selecte* és la cosa més pedant, més tronada i més cursi que es pugui dir. El que passa amb el *teatre popular*, o infraliterari, que de tant en tant ens serveixen a tots els teatres de Barcelona, perquè no és sols al Paral·lel, sinó al Novetats i al Romea i a tot arreu que s'ha explotat el *teatre popular*. El que passa, dic, és que tal espectacle, no és solament celebrat per gent de classe humil ni d'educació primària. No és ni el menestral ni l'obrer els que frueixen amb aquest *teatre popular*. I això és la paradoxa, i aquesta és la tristíssima vergonya. Jo recordo haver vist al Paral·lel, fa cosa de quatre o cinc anys, un tros d'una obra que resultà l'èxit més gran, l'èxit sense precedents del teatre català, i l'èxit també sense precedents del teatre més de claveguera, més d'analfabetisme i de pornografia vergonyant que jo he vist mai. Doncs bé, en aquesta representació vaig veure-hi no un poble anònim ni una massa de suburbi, sinó senyors i senyores, tots conegudíssims; primers contribuents, amb llurs esposes i llurs filles o amb llurs amors clandestins. Hi havia socis de les entitats polítiques més conservadores i més pairals! —i socis dels clubs més distingits. Hi havia aquells senyors que raríssimes vegades van a una representació decent de teatre català, i que fan grans escarafalls davant del problema del teatre; aquest problema que no és tal problema.